

Är du redan en anarkist?

David Graeber

2009-11-09

Är du redan en anarkist?

Du har troligtvis redan hört talas om vilka slags människor anarkister antas vara och hur de antas bete sig. Troligtvis är de flesta av dessa antaganden rent nonsens. Många människor tycks tro att anarkister förespråkar våld, kaos och förstörelse, att de motsätter sig alla former av ordning och reda, eller att de är förvirrade nihilister som bara vill riva ned allt som har byggts upp. Verkligheten är snarare den motsatta. Anarkister är helt enkelt människor som tror att folk är kapabla att bete sig förnuftigt utan att behöva tvingas till det. Det är i grunden en väldigt enkel ide. Det är samtidigt en ide som de förmögna och mäktiga alltid har ansett vara extremt farlig.

Anarkismen är grundad på två antaganden. Det första är att människor under normala förhållanden är resonabla och förnuftiga, fullt kapabla att på egen hand hålla ordning på sig själva och det samhälle de ingår i. Det andra är att makt korrupperar. Anarkism handlar om att ta sig modet att applicera sunt förnuft fullt ut. Även om det kanske låter konstigt så är du nog redan en anarkist vad gäller de viktigaste delarna – du har bara inte insett det.

Här kommer några exempel från vardagen

Om det är kö vid en busshållplats, väntar du då på din tur utan att armbåga dig förbi andra? Även utan polisbevakning?

Om du svarande ”ja” så agerar du som en anarkist. Den mest grundläggande principen är självorganisering: Antagandet att människor inte behöver hotas med åtal för att kunna komma överens med varandra och behandla varandra med värdighet och respekt.

Varje människa tror att de själva är kapabla till att bete sig förnuftigt. Om de tycker lagar och poliser är nödvändiga beror detta på att de inte tror att andra människor klarar av att bete sig förnuftigt. Men om du tänker efter, känner inte de där andra människorna på precis samma sätt gentemot dig? Anarkister hävdar att nästan allt antisocialt beteende som får oss att tro att det är nödvändigt med arméer, poliser, fängelser och kontrollmyndigheter i själva verket orsakas av de systematiska ojämlikheter och orättvisor som dessa arméer, poliser, fängelser och myndigheter möjliggör. Det är en ond cirkel. Om folk är vana vid att deras åsikter inte har någon betydelse så är det troligt att de blir arga, cyniska, till och med våldsamma – vilket underlättar för makten att kunna hävda att deras åsikter inte har någon betydelse. När folk väl förstår att deras åsikter verkligen har lika stor betydelse som alla andras så tenderar de att bli väldigt förstående. Sammanfattningsvis: Anarkister anser att det för det mesta är själva makten, och dess påverkan på människor, som gör folk dumma och oansvariga.

Är du medlem i en klubb eller idrottsförening eller någon annan typ av frivillig organisation där besluten inte beslutas av en ledare utan via gemensamt samtycke?

Om du svarade ”ja” så tillhör du en organisation som arbetar på anarkistiska principer!

En annan grundläggande anarkistisk princip är frivilligt samröre. Detta innebär helt enkelt att tillämpa demokratiska principer i det vardagliga livet. Den enda skillnaden är att anarkister tror det borde vara möjligt att ha ett samhälle där allting skulle kunna organiseras på detta sätt, att alla grupper är baserade på frivillighet, och att därför alla typer av organisationer som baseras på hierarkier inte längre skulle behövas. Du kanske inte tror det skulle vara möjligt, eller så tror du det. Varje gång du kommer överens om något i samstämmighet istället för genom hot, varje gång du gör en frivillig överenskommelse med en annan person, når ett samförstånd eller gör en kompromiss baserad på ett hänsynstagande till den andre personens situation eller behov så betar du dig som en anarkist – även om du inte inser det.

Anarkism är på det sätt folk agerar när de är fria att göra som de vill, och när de interagerar med andra som är lika fria – och därför är medvetna om det ansvar gentemot andra som det innebär. Detta leder fram till en annan viktig tes: Medan folk kan vara resonabla och hänsynsfulla när de interagerar med jämlikar så går det

inte att lita på att människor gör detta när de ges makt över andra. Om någon anförtros sådan makt så kommer de nästan undantagslöst missbruka denna makt på något sätt.

Anser du att de flesta politiker är själviska egoister som egentligen inte bryr sig om allmänhetens bästa? Tycker du vi lever i ett ekonomiskt system som är dumt och orättvist?

Om du svarade "ja" så delar du den anarkistiska kritiken mot dagens samhälle – iallafall övergripande. Anarkister tror att makt korrumpierar och de som spenderar hela sina liv med att sträva efter makt är de allra sista människor som borde ha den. Anarkister anser att vårt nuvarande ekonomiska system sannolikt belönar själviskt och skrupellöst beteende snarare än hänsynsfullhet och omtanke. De flesta människor känner så. Den enda skillnaden är att de flesta människor inte tror det går att göra något åt det, eller åtminstone – och det är det här som de trogna tjänarna till makten ofta insisterar på – ingenting som inte kommer göra situationen än värre.

Men tänk om detta inte är sant?

Och finns det verkligen någon anledning att tro på detta? De flesta vanligt förekommande förutsägelser om vad som skulle hända utan stater eller kapitalism visar sig vara osanna när de kan testas i verkligheten. Folk levde i tusentals år utan regeringar. I många delar av världen lever människor utanför statlig kontroll idag. Alla dödar inte varandra. För det mesta lever de sina liv som alla andra. Naturligtvis blir detta mer komplicerat i ett urbant, komplext och teknologiskt samhälle: Men teknologi kan också användas för att underlätta att lösa problem. Vi har inte ens börjat tänka på hur våra liv skulle kunna se ut om teknologi på allvar anpassades till människors behov. Hur många timmar skulle vi egentligen behöva arbeta för att upprätthålla ett fungerande samhälle – om vi gjorde oss av med alla meningslösa eller destruktiva arbeten såsom telefonförsäljare, advokater, fängelsevakter, finansanalytiker, PR-konsulter, byråkrater och politiker, och lät våra skarpaste hjärnor fokusera på att mekanisera bort farliga eller besvärande arbetsuppgifter istället för att uppfinna vapensystem eller algoritmer för börshandel, och sedan fördelade det återstående arbetet jämnt? Fem timmar om dagen? Fyra? Tre? Två? Ingen vet därför att ingen ens ställer den här typen av frågor. Anarkister tycker att det är just dessa frågor vi bör ställa.

Tror du verkligen på det du säger till dina barn (eller som dina föräldrar sa till dig)?

"Det spelar ingen roll vem som började." "Två fel gör inte ett rätt." "Städa upp din egen röra." "Gör mot andra..." "Var inte elak mot folk bara för att de är annorlunda." Vi kanske borde bestämma oss för om vi ljugar för våra barn när vi undervisar dem om rätt och fel, eller om vi är beredda att ta våra egna ord på allvar. Drar du dessa moraliska principer till deras logiska slutsats så får du anarkism.

Ta principen om att två fel inte gör ett rätt. Om du verkligen tog denna på allvar så skulle detta ensamt plocka bort basen för krig och rättssystemets brottsbalk. Detsamma gäller för att dela med sig: vi berättar ständigt för barn att de måste lära sig att dela med sig, att ta hänsyn till varandras behov, att hjälpa varandra; sen ger vi oss ut i den verkliga världen där vi antar att alla är egoistiska och konkurrerande. Men en anarkist skulle poängtera att det vi säger till våra barn stämmer. I stort sett allt av vikt som har åstadkommit i mänsklighetens historia, varje upptäckt eller innovation som har förbättrat våra liv, har baserats på samarbete och ömsesidig hjälpsamhet; Ännu idag spenderar de flesta av oss mer pengar på vänner och familj än vad vi gör på oss själva; Även om det förmodligen alltid kommer finnas tävlingsinriktade personer i världen finns det ingen anledning att basera samhället på att uppmuntra sådant beteende, och speciellt inte att tvinga människor att konkurrera om livets nödortf. Detta gynnar bara maktens människor, som vill att vi ska vara rädda för våra medmänniskor. Det är därför anarkister vill ha ett samhälle som inte bara bygger på frivillighet utan även ömsesidig hjälpsamhet. Faktum är att de flesta barn växer upp med en tro på anarkistisk moral för att sedan gradvis tvingas inse att vuxenvärlden inte riktigt fungerar på det sättet. Det är därför så många ungdomar blir rebelliska, eller alienerade, t.o.m. självmordsbenägna, för att sedan bli resignerade och bittra som vuxna, vars enda tröst ofta består i att i sin tur uppföstra egna barn som de kan intala att världen är rättvis. Men tänk om vi verkligen

kunde börja bygga en värld som åtminstone är grundad på rättvisa principer? Skulle inte det vara den största gåva en människa skulle kunna ge sina barn?

Tror du att människor är fundamentalt korrupta och onda, eller att vissa typer av människor (kvinnor, mörkhyade, fattiga eller lågutbildade) är underlägsna individer som är förutbestämda att lyda andra?

Om du svarade ”ja”, ja i så fall verkar det inte som du är en anarkist trots allt. Men om du svarade ”nej”, då är chansen stor att du redan huvudsakligen lever enligt anarkistiska principer. Varje gång du behandlar en annan människa hänsynsfullt och respektfullt så är du en anarkist. Varje gång du reder ut meningsskiljaktigheter med andra genom att komma fram till resonabla kompromisser, och lyssnar på allas synpunkter istället för att låta en person bestämma åt alla andra, så är du en anarkist. Varje gång du har möjlighet att tvinga någon att göra något, men istället beslutar dig för att vädja till deras förnuft eller känsla för rättvisa så är du en anarkist. Detsamma gäller varje gång du delar något med en vän, eller beslutar om vem som ska diska, eller gör någonting överhuvudtaget med hänsyn till rättvisa.

Nu kanske du menar att allt det här nog kan fungera inom en mindre grupp av människor, men att det är en helt annan sak att få det att fungera för en hel stad eller ett helt land. Naturligtvis ligger det nåt i detta. Även om du decentraliserar samhället och fördelar så mycket makt som möjligt till mindre gemenskaper så finns det fortfarande många saker som behöver koordineras, från driften av järnvägar till att välja fokusområden för medicinsk forskning. Men bara för att något är komplicerat betyder inte det att det är omöjligt att genomföra på demokratisk väg. Det vore komplicerat, men inte omöjligt. Anarkister har alla möjliga olika idéer och visioner för hur ett komplext samhälle skulle kunna skötas. Att redovisa dessa rymms dock inte i en kort introduktionstext som denna. Det räcker med att konstatera att för det första så har många människor spenderat mycket tid med att konstruera modeller för hur ett verkligt demokratiskt och livskraftigt samhälle kan fungera; och för det andra, och minst lika viktigt, så påstår sig ingen anarkist ha uppfunnit den perfekta lösningen. Det sista vi vill göra är att påtvinga samhället färdiga lösningar. Sanningen är att vi kan förmodligen inte föreställa oss ens hälften av de problem som kommer uppstå när vi försöker skapa ett demokratiskt samhälle; vi är dock övertygade om att sådana problem går att lösa genom den mänskliga uppfinningsrikedomen, så länge det sker i andan av våra grundprinciper – vilka till syvende och sist utgörs av principerna om grundläggande mänsklig anständighet.

Det Anarkistiska Biblioteket

David Graeber
Är du redan en anarkist?
2009-11-09

<https://theanarchistlibrary.org/library/david-graeber-are-you-an-anarchist-the-answer-may-surprise-you>
Originaltitel: Are You An Anarchist? The Answer May Surprise You! Översättare: Ordbonden

sv.anarchistlibraries.net